

**WAT LAAT IK NA?**



# WAT LAAT IK NA?

ALLES WAT JE MET JE DIERBAREN  
MOET REGELEN RONDOM JE ERFENIS

Marina Milenković



Tweede druk, maart 2020

Uitgever: S2uitgevers

Redactie: Monique Mulder

Ontwerp omslag: Peter Slager, Garage BNO

Foto auteur: Geert Heuvels

Vormgeving binnenwerk: Peter Slager, Garage BNO

Druk en afwerking: Tipo Print

ISBN 978-94-92528-45-2

NUR 450

Copyright © 2020 Marina Milenković

[www.S2uitgevers.nl](http://www.S2uitgevers.nl)

De teksten in dit boek zijn van informatieve aard en kunnen persoonlijke meningen en standpunten bevatten die een bijdrage leveren aan dit boek. De informatie in dit boek is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld en daarbij is gebruikgemaakt van bronnen die betrouwbaar geacht worden. Ik ben echter op geen enkele wijze aansprakelijk voor de juistheid, volledigheid en actualiteit van de aangeboden informatie. Ik garandeer evenmin dat dit boek foutloos is. Ik wijs iedere aansprakelijkheid voor eventuele onvolkomenheden, onjuistheden en gevolgen dan ook af.

De informatie in dit boek is bedoeld voor algemeen gebruik en is niet toegespitst op de individuele situatie van de gebruiker. De informatie kan dus niet worden gehanteerd als een vervanging van persoonlijk advies.

Wanneer ik links naar websites van derden weergeef, betekent dit niet dat de op of via deze websites aangeboden producten of diensten door mij worden aanbevolen. Ik aanvaard geen aansprakelijkheid en geen enkele verantwoordelijkheid voor de inhoud, het gebruik of de beschikbaarheid van websites waarnaar wordt verwezen of als verwezen wordt naar deze website. Het gebruik van dergelijke links is voor eigen risico. De informatie op dergelijke websites is door mij niet nader beoordeeld op juistheid, redelijkheid, actualiteit of volledigheid.

Ik behoud alle intellectuele eigendomsrechten, zoals auteurs en andere rechten met betrekking tot alle in dit boek aangeboden informatie (waaronder alle teksten en grafisch materiaal). Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, is het niet toegestaan informatie uit dit boek te verveelvoudigen, in een geautomatiseerd gegevensbestand op te slaan, te kopiëren, te distribueren, te verspreiden of tegen vergoeding beschikbaar te stellen aan derden, zonder dat ik daarvoor mijn uitdrukkelijke, schriftelijke toestemming heb gegeven. Je mag informatie uit dit boek wel afdrukken voor eigen persoonlijk gebruik.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, [www.reprorecht.nl](http://www.reprorecht.nl)). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, [www.cedar.nl](http://www.cedar.nl)).

Op dit boek en de disclaimer is het Nederlands recht van toepassing. Alle geschillen uit hoofde van of in verband met deze disclaimer zullen bij uitsluiting worden voorgelegd aan de bevoegde rechter in Nederland.



### **Voor mijn ouders**

Voor mijn vader die mij *Maja de Bij, leeuwin* en *mijn oogappeltje* noemde en grenzeloos in mij geloofde. Voor mijn moeder die al mijn keuzes op de proef stelde en mij leerde doorzetten daar waar anderen opgeven. Jullie zijn mijn anker en ik heb alles aan jullie te danken.

### **Voor mijn partner**

Voor Bertus, die mijn leven een andere wending gaf  
en dankzij wie ik weer moeder werd.

### **Voor mijn kinderen**

Voor Mila, die het verlies ondraaglijk maakte.  
Voor Rick en Sacha, die betekenis aan mijn leven gaven.

### **En... voor een aantal familieleden van mijn overleden partner**

Ze hebben bijgedragen aan een opmerkelijke ervaring die mij nogmaals heeft doen beseffen dat echte rijkdom liefde is. Dat liefde doet leven en een ontmoeting is van hart tot hart. Zonder hen is dit boek nooit in deze vorm tot stand gekomen.

'Dat slechts 8 procent van de Nederlanders hun erfenis hebben geregeld, was een eyeopener. Ik constateer – ook in onze eigen adviespraktijk – dat de nalatenschap, dementie of euthanasie, allemaal thema's zijn waar niemand mee bezig wil zijn. Dit boek legt de vinger op de zere plek, en is alleen daarom al een must om te lezen!'

***Henk-Jan Garnaat, 38 jaar, samenwonend, twee minderjarige kinderen, Belastingadviseur en partner bij Smit en de Wolf – Accountancy en advies***

'Eindelijk een boek dat de realiteit beschrijft als je niets regelt omtrent je eigen overlijden. Dit boek is tevens een praktische, heldere en realistische handleiding voor iedereen. Hetgeen Marina beschrijft kan iedereen zo maar gebeuren. Als je niets hebt geregeld, heb je een enorme uitdaging. Dus aanschaffen dit boek.'

***Jordie Nulens, 41 jaar, samenwonend, twee kinderen van 6 en 3 jaar, Accountant***

'Het boek geeft praktische en noodzakelijke informatie over een onderwerp waar wij Nederlanders niet graag over spreken, maar dat we wel moeten regelen of we het nu leuk vinden of niet. Je ontdekt hoe je de gevolgen van leven en dood zakelijk regelt, met oog voor die personen die je liefhebt. Het boek leest makkelijk weg omdat Marina het met haar persoonlijke ervaringen combineert. Dat je zaken op orde moet stellen, voor jezelf maar vooral voor je naasten, wordt dan opeens heel reëel.'

***Daniëtte de Groot, 48 jaar, drie minderjarige kinderen, ambtenaar***

'Eindelijk een boek dat lastige onderwerpen zoals het nadenken over overlijden of ziekte heel toegankelijk maakt en je goede adviezen geeft hoe je je zaken het beste kan regelen. Het persoonlijke levensverhaal van Marina leidt je door het boek en houdt je nieuwsgierig. Het is de ontbrekende schakel waar notariaten vaak niet aan toekomen.'

***Govert van Boxtel, 51 jaar, getrouwd, twee minderjarige dochters, directeur Bedrijfsondersteuning, Raad van State***



‘Marina toont met dit boek haarscherp aan dat het regelen van je nalatenschap inderdaad een daad van liefde is, en helemaal niet zo moeilijk als je denkt door de heldere overzichten en concrete tips. Je kunt en wilt er met dit toegankelijke handboek meteen mee aan de slag!’

***Machteld Stakelbeek, 52 jaar, getrouwd, twee volwassen kinderen, psycholoog en auteur van het boek 'Dag Dood, tot later'***

‘Marina heeft dit boek met zoveel enthousiasme en passie geschreven dat ik zelfs zin krijg mijn eigen nalatenschap beter te regelen. Het is een hele kunst over zo’n complex onderwerp, zo leuk te schrijven. In mijn werk zie ik bij erfgenamen regelmatig de totale onwetendheid waarin zij verkeren betreffende de nalatenschap van hun dierbare en de verstreckende gevolgen daarvan. Dit boek kan voor hen veel betekenen. De persoonlijke en heldere benadering van Marina, maken dat het boek ook voor mensen in rouw leesbaar is.’

***Gita Beets, 59 jaar, moeder van vier volwassen kinderen, eigenaar van Betrokken Uitvaarten***

‘Dit boek moet je gelezen hebben. Het is een plezierig te lezen boek omdat het een combinatie is van persoonlijke ervaringen en waardevolle tips, die als ze worden toegepast ervoor kunnen zorgen dat het familiebezit zoveel mogelijk binnen de familie wordt doorgegeven. Door het lezen van dit boek realiseer je je dat je in actie moet komen om alles goed te regelen uit liefde voor je naasten.’

***Marja Olthof, 62 jaar, getrouwd, moeder van twee volwassen kinderen, ambtenaar***

‘Erg nuttig, vooral voor degene die zelf aan de slag willen.’

***Jaap Hazejager, 79 jaar, getrouwd, volwassen kinderen, oud-journalist bij het Algemeen Dagblad en auteur van het boek 'Neuze(n) in de Creuse'***



# Inhoud

Voorwoord	17
Mijn verhaal	20
Hoe wil je dat het NIET gaat	22
Erfenis als een bron van ergernis en frustratie	26
Hoe wil je dat het WEL gaat	31
Antwoorden op de vragen van twijfelaars (Je hebt dit boek harder nodig dan je denkt)	35
HOOFDSTUK 1	
<b>Waarom erfenis en liefde vier dingen gemeen hebben</b>	39
1.1 Het bestaat in het hier en nu	39
1.2 Onvoorwaardelijk, of is het toch voorwaardelijk?	40
1.3 Communicatie en respect – de sleutel van een leven zonder ruzie	42
1.4 Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen geluk	43
HOOFDSTUK 2	
<b>Vijf gesprekken die je met je ouders zou moeten voeren</b>	47
2.1 Financial Talk	49
2.1.1 Heb je een gezamenlijke en/of-rekening?	49
2.1.2 Is je ouder goed vertegenwoordigd?	50
2.1.3 Financiële zaken van je ouder zonder gedoe, maar hoe?	50

<b>2.2</b>	<b>Health Talk</b>	<b>55</b>
2.2.1	<i>Wel of niet reanimeren?</i>	55
2.2.2	<i>Klaar met het leven? Dat maakt je ouder zelf uit</i>	57
2.2.3	<i>Je ouder legt het vast, jij legt het uit</i>	58
<b>2.3</b>	<b>Family Legacy Talk</b>	<b>62</b>
2.3.1	<i>Je duurste kerstcadeau</i>	62
2.3.2	<i>Royal Bonus van je Pa en Ma</i>	66
2.3.3	<i>Je geschenk op de valreep</i>	71
2.3.4	<i>Bank van je Pa en Ma</i>	72
2.3.5	<i>Ouderlijk huis met je naamplaatje daarop</i>	81
2.3.6	<i>Je ouders als huurders</i>	88
2.3.7	<i>Pas op je geld, dit heb je van je ouder tegoed</i>	90
2.3.8	<i>Ze zijn 'steenrijk', maar hebben geen cent te makken</i>	97
2.3.9	<i>'Niet goed geld terug'-garantie</i>	103
2.3.10	<i>Je ouders zijn blut, wat nu?</i>	105
<b>2.4</b>	<b>Aging Talk</b>	<b>108</b>
2.4.1	<i>Zorgindicatie aanvragen</i>	109
2.4.2	<i>Zorgbudget aanvragen</i>	110
2.4.3	<i>Passende zorg thuis</i>	110
2.4.4	<i>Hoe koopt je ouder zorg in?</i>	117
2.4.5	<i>Zorg in een zorginstelling? Ja, waar je ouder zich thuis voelt</i>	118
2.4.6	<i>Voorkom opeten huis en vermogen bij opname in een zorginstelling</i>	119
<b>2.5</b>	<b>End-of-life Talk</b>	<b>127</b>
2.5.1	<i>Breng hun administratieve en financiële zaken in kaart</i>	128
2.5.2	<i>Ze maken de balans op</i>	129
2.5.3	<i>Hun spullen zijn jouw herinneringen</i>	130
2.5.4	<i>Time to say goodbye</i>	131

## HOOFDSTUK 3

<b>10-stappenplan om je erfenis slim te regelen</b>	<b>137</b>
<b>3.1 STAP 1: Hoeveel ben je waard?</b>	<b>139</b>
<b>3.2 STAP 2: Wie beheert je vermogen als dat zelf niet meer kunt?</b>	<b>142</b>
3.2.1 <i>Gezamenlijke en/of-rekening openen</i>	<b>142</b>
3.2.2 <i>Elkaar vertegenwoordigen</i>	<b>143</b>
3.2.3 <i>Elkaars vermogen mogen beheren en verkopen</i>	<b>143</b>
3.2.4 <i>Tien praktische tips over financiële volmacht</i>	<b>144</b>
<b>3.3 STAP 3: Wie beslist over je leven als je dat zelf niet meer kunt?</b>	<b>147</b>
<b>3.4 STAP 4: Word een held met je geld</b>	<b>148</b>
3.4.1 <i>Hun spaarpot met slot</i>	<b>149</b>
3.4.2 <i>Geld als kerstcadeau aan je kinderen geven saai? Nee, hoor</i>	<b>151</b>
3.4.3 <i>Free Money waar je niets voor terug wilt</i>	<b>153</b>
3.4.4 <i>Een gevuld spaarvarken: studiegeld, rente en aflossingsvrij</i>	<b>154</b>
3.4.5 <i>Met jouw hulp een eigen huis</i>	<b>155</b>
3.4.6 <i>Je kind als huurder</i>	<b>157</b>
3.4.7 <i>Werk eerst hun andere leningen met hoge rente weg</i>	<b>159</b>
<b>3.5 STAP 5: Wie zorgt voor je kinderen als je er niet meer bent?</b>	<b>161</b>
<b>3.6 STAP 6: Wie beheert hun vermogen?</b>	<b>163</b>
<b>3.7 STAP 7: Wie zorgt voor je dieren?</b>	<b>166</b>
<b>3.8 STAP 8: Hoe verdeel je je inboedel?</b>	<b>167</b>
<b>3.9 STAP 9: Wie zijn je erfgenamen?</b>	<b>172</b>
3.9.1 <i>Hoeveel ben je waard?</i>	<b>174</b>
3.9.2 <i>Word een held met je geld</i>	<b>175</b>
3.9.3 <i>Testament opstellen door een notaris</i>	<b>176</b>
3.9.4 <i>Voorwaarden scheppen zodat je testament werkt</i>	<b>177</b>
<b>3.10 STAP 10: Wie voert je laatste wil uit?</b>	<b>178</b>

## HOOFDSTUK 4

### **Drie trucs over hoe je van de Belastingdienst profiteert en niet andersom** 183

- 4.1 **Zó maak je meer mensen blij** 183
- 4.2 **Vul zelf het gat in** 186
- 4.3 **Buig met de wind mee** 189

## HOOFDSTUK 5

### **Drie spraakmakende voorbeelden die rijken gebruiken** 195

- 5.1 **Familiebedrijf 100 jaar jong** 195
- 5.2 **Goede doel is vooral eigenbelang** 197
- 5.3 **Emigreren** 199

**Noten** 204

**Dankwoord** 217

**Over de auteur** 219



Zijn jonge hart was ineens stil  
Onze harten hand in hand, dat maakte het verschil

Een gouden hart is jouw erfenis van mij  
Voor als mijn hart stopt en ik laat je hart vrij

Wees niet bang, lief, het laat je hart nog niet  
Maar voordat het gaat, nog even dit...

Liefs, Marina



# Voorwoord

Ziektes, verlies van een naaste of erfenissen halen regelmatig het nieuws. Het thema van de tentoonstelling *Endless Life* is de vraag hoe wij ouderdomsziektes tegengaan of uitstellen, want 130 jaar oud worden is haalbaar. De schokkende euthanasiezaak van een arts die bij een demente vrouw euthanasie pleegde, heeft ertoe geleid dat de rechter moet beslissen of zij de wet heeft overtreden of schuldig is aan een misdrijf. De actie van de bekende Nederlander Hugo Borst – die ‘met andere verontruste mantelzorgers’ en onderzoeker Carin Gaemers het manifest ‘*Scherp op ouderenzorg*’ opstelde – zorgde ervoor dat het kabinet 1,2 miljard euro aan extra geld voor verpleeghuiszorg beschikbaar stelde voor de komende jaren. Ook de onoverzichtelijke en rommelige erfenissen van zowel bekende wereldsterren als onbekende Nederlanders lopen steeds vaker uit op serieuze bonje tussen de familieleden.

Voor iedere volwassene – ongeacht de leeftijd – geldt dat zij vroeg of laat geconfronteerd worden met ziekte of verlies van dierbaren of met de erfenis die ze nagelaten hebben. Veel zaken waarmee je dan geconfronteerd wordt, hebben te maken met de beslissingen die je dierbaren ooit in hun leven hebben genomen. Alles wat je op dat moment moet regelen, heeft dus met hun keuzes te maken.

Hebben ze hun wensen openlijk uitgesproken en schriftelijk vastgelegd, dan voer jij ze gewoon uit. Ook als jij het er niet mee eens bent.

Maar wat als je dierbaren ervoor gekozen hebben om hun wensen niet uit te spreken en (juridisch) vast te leggen, of als hun wensen niet uitvoerbaar zijn? Dan kun je de consequenties en de gevolgen ervan niet overzien. Denk aan de lastige medische beslissingen die je dan zelf namens je ernstig zieke moeder moet nemen. Of aan de terugkerende maandelijks lasten van haar woning die je niet namens haar mag verkopen op het moment dat ze in een hospice terechtkomt. Of denk aan je eigen woning die je misschien noodgedwongen te koop moet zetten als je tweede man plotseling overlijdt en je stiefkinderen de erfenis van hun – al tien jaar eerder – overleden moeder bij jou komen opeisen. En wat doe je als je na overlijden van je partner duizenden euro's met de fiscus moet afrekenen, terwijl je geen financiële buffer hebt opgebouwd? Nee, er is geen ruimte voor rouw, want je moet brandjes blussen. Of nog erger: stel je je minderjarige kinderen eens voor die abrupt jou en je partner verliezen, en met onbekende mensen – zeer angstig en zwaar depressief – een onzekere (financiële) toekomst tegemoet gaan. Nee, dit gaat je te ver.

Je hebt dit boek harder nodig dan je denkt. Met dit boek krijg je een concreet en kant-en-klaar plan in handen dat je helpt om zaken samen met je ouders en je partner goed te regelen. Voor jullie allemaal, jouw familie. Zodat jullie allen een onbezorgde toekomst tegemoet gaan op het moment dat een van jullie ziek wordt of overlijdt. Ik heb alle stappen die je op weg ernaartoe moet doorlopen voor jou op volgorde gezet. Het is belangrijk dat je ze alle doorloopt en er iets mee doet. Ik kan je verzekeren dat je een hele andere blik krijgt op alle zaken rondom leven en dood. En dat (ordelijk) willen nalaten een kwestie van liefde is.

### *Bonussen*

Dit boek staat vol met praktijkvoorbeelden en tips die je direct kunt gebruiken. Op mijn website staat nog een aantal bonussen, zoals:

- 10 gouden tips uit het boek (samenvatting), en
- alle checklists uit het boek gebundeld in een pdf-bestand.

Dit bonusmateriaal kun je gratis downloaden op [www.alles-geregeld.nu/boek/bonus.html](http://www.alles-geregeld.nu/boek/bonus.html).

### *Titel van dit boek*

Ik heb erg lang geworsteld met de titel van dit boek. Er zijn vele titels de revue gepasseerd: *Laten of nalaten*, *Houd de erfenis klein* en *Familie Erfenis*. Gelukkig heeft mijn uitgever Noor Lotstra van S2 uitgevers de huidige titel en ondertitel bedacht. Want familie is voor mij de grootste rijkdom die er is, en iets willen nalaten aan mensen die ik lief heb, is hoe ik in elkaar zit. Deze titel hoort bij mij.

### *Algemene opmerking*

Alle voorbeelden in dit boek zijn gebaseerd op actuele Nederlandse wet- en regelgeving (jaar 2020). Voor veranderingen check regelmatig mijn blog: <https://blog.alles-geregeld.nu>.

Rest me nog om je veel wijsheid te wensen en je te adviseren om de tijd die je bespaart – door tips uit dit boek te volgen – te besteden aan de liefde en het leven!

Marina Milenković, februari 2020

# Mijn verhaal

Het was oktober 2012. We gingen samen naar de yogales. Bertus was de laatste periode erg gespannen en wellicht gaf een yogales wat lucht. Het betrof een intense variant op de meest gangbare yoga, in een soort saunaruimte, zo benauwd was het binnen. Er werd een serieuze inzet van ons verwacht. Het stellen van hoge eisen aan jezelf is iets waar je bewust voor moest kiezen. En dat deden wij.

Hoewel Bertus zich al vanaf het begin niet lekker voelde, ging hij door, vloekend op zichzelf en de hele wereld omdat hij een aantal yogahoudingen niet voor elkaar kreeg. 'Ga liggen, geef je lichaam ruimte om te herstellen', riep ik.

Na de yogales liep hij wankelend naar buiten. Hij kroop achter het stuur, geen discussie mogelijk. 'Er is toch niets aan de hand, schat', mompelde hij. Een paar stoplichten verder verloor hij abrupt de controle over het stuur. Hij werd onwel. Zijn hoofd viel herhaaldelijk tegen zijn borst aan en hij verloor de kracht in zijn armen. Ik greep het stuur, keek links en rechts en zag een parkeerplek aan de rechterkant van de weg. Ik ontweek enkele auto's die achter ons reden en bracht ons in veiligheid. Ik vroeg verontrust wat hij voelde en hij fluisterde iets over keelpijn. Ik checkte zijn pols, maar voordat ik er iets van begreep, viel hij over me heen en zakte in elkaar. Bewusteloos.

Binnen 2 minuten was er hulp, maar het mocht helaas niet baten. Reanimatie op straat en vervolgens in het ziekenhuis. Een shot adrenaline rechtstreeks in zijn hart leverde niets op. Zijn hart stopte met kloppen. Onze dromen spatten in deze ene seconde uiteen. Zijn kinderen en ik gingen een onzekere toekomst tegemoet.

Mijn handen worden weer klam als ik er aan terugdenk...

‘Mijn geliefde is overleden. Zijn twee jonge kinderen stappen het doolhof van de rouw in. Hoe overleef ik die zeurende pijn in mijn borst en waar moet ik beginnen? De financiële administratie is een chaos, zijn huis in de polder onverkoopbaar, notariskosten rijzen de pan uit, de Belastingdienst incasseert en de familiebanden zijn voorgoed verstoord. De afwikkeling van een erfenis blijkt een topsport zonder voorbereiding.’ Dit waren toen mijn enige gedachten. Ik werd overspoeld door onzekerheid en angst.

Het plotseling overlijden van mijn partner – met wie ik jarenlang een latrelatie heb gehad – zette aanvankelijk de wereld van zijn kinderen en mij op zijn kop, maar tegelijkertijd werd ik gedwongen snel weer met beide benen op de grond te staan. Want naast het intense verdriet werd ik genoodzaakt zijn overlijden financieel af te wikkelen.

‘Waarom regelde hij – als alleenstaande ouder – helemaal niets?’ vroeg ik me toen regelmatig af. ‘Dat komt later wel, toch? Want voorlopig gaan we nog niet dood’, hoor ik hem nog zeggen.

Na zijn overlijden ontdekte ik dat slechts 8 procent van de Nederlanders hun erfenis heeft geregeld. Wacht hen hetzelfde lot dat mij en vele anderen heeft getroffen? Bizar eigenlijk dat men hier niets mee doet, omdat men weet dat zo’n verlies niet alleen een bron van verdriet, maar vooral ook van zorg kan worden. Zeker als er minderjarige kinderen in het spel zijn. Kiest men er liever voor om bekneeld te zitten in een verstikkende dwangbuis van angst en besluiteloosheid en doet men daarom gewoon niets? Moeten de nabestaanden het zelf maar uitzoeken?

# Hoe wil je dat het NIET gaat

Mijn vriend heeft ooit in zijn testament geregeld dat ik de *voogdij*<sup>1</sup> over zijn twee kinderen zou krijgen en *exécuteur*<sup>2</sup> van zijn nalatenschap zou worden. Niet dat hij ooit vóór mij zou komen te overlijden – hij was van plan 100 te worden –, maar om van mijn gezeur af te zijn. Ik ben nu eenmaal iemand die haar zaken op orde wil hebben en dat vond hij als rasmuzikant weleens vervelend. Na mijn herhaaldelijke verzoeken om naar de notaris te gaan en tenminste de voogdij en de executele te regelen, is hij uiteindelijk gezwicht voor mijn ‘liefdevolle en zorgzame natuur’. Twee jaar later was hij overleden. Slechts 49 jaar jong.

Alle ogen waren ineens op mij gericht, zijn vriendin die hij vooral vanwege de afstand slechts in het weekend zag. ‘Jij gaat toch niet je bedrijf opzij zetten om voor zijn kinderen te zorgen? Ga je van Den Haag naar dat dorp in de polder verhuizen en je sociale leven opgeven? Is het mogelijk om orde op zaken te stellen in het huis van een man voor wie muziek zijn leven was? Waar haal je het geld vandaan om de onverwachte financiële rompslomp voor de kinderen op te lossen, en waarom doe je dat überhaupt? Daar hebben ze de familie voor.’ Het zijn slechts enkele van de vragen die door mijn hoofd schoten of die mij geregeld door een vriend of kennis op de man af werden gevraagd.

Het afwikkelen van zijn nalatenschap bleek inderdaad een zware taak die mij ontelbare aanvallen van migraine en talloze slapeloze nachten kostte. Maandenlang kon ik geen kant op, want het regelen van de voogdij ging niet zonder slag of stoot. Zonder een zogeheten *voogdijbeschikking*<sup>3</sup> had ik geen recht om namens de kinderen op te treden, en dit soort zaken aan het eind van het jaar bij de rechtbank voor elkaar willen krijgen, bleek ‘niet helemaal realistisch’ van mij te zijn.

De rekeningen stapelden zich op; er was geen inkomen meer, evenmin als voldoende financieel vermogen om gas, water, licht, hypotheek, verzekeringen, gemeentelijke belastingen, school en sportverenigingen van de kinderen te betalen. Ik ervoer voortdurend onrust en onzekerheid.

Zelf telde ik al helemaal niet mee, bij welke instantie dan ook. Ik was immers niet met hun vader getrouwd, had geen geregistreerd partnerschap en zelfs geen samenlevingscontract. En ik was hun moeder niet. De vraag ‘Wie bent u en wat komt u hier doen, mevrouw? Dit zijn uw zaken niet’, hoorde ik geregeld. Er werd mij geen luisterend oor geboden en er werd al helemaal niet naar oplossingen gezocht om deze twee minderjarige erfgenamen uit de penarie te halen.

Merkwaardig dat de banken met deze complexe situatie geen rekening hielden en uitstel van betaling verschaften. Leningen op naam van kinderen afsluiten om de binnenstromende rekeningen te betalen, wilde ik koste wat het kost vermijden. Ook verbazingwekkend dat er geen institutie begrip toonde en inzag dat urgentie geboden was. Zowel de *wezenuitkering*<sup>4</sup> als *kinderbijslag*<sup>5</sup> werden pas tien maanden later uitgekeerd. Met terugwerkende kracht, dat wel. Kortom, ik moest alles zelf zien op te lossen, hoe vervelend dat ook was. Ik kon ze toch niet aan hun lot overlaten?

Mijn loyaliteit was erg groot, dat kreeg ik van huis uit mee. Ik ben van Servisch-Kroatische komaf en opgevoed met het idee dat de kinderen altijd op de eerste plaats komen. Ook de kinderen met wie je een bij-

zondere verbintenis krijgt hoewel dat je (bloed)eigen kinderen niet zijn. Er bestaat geen twijfel over: moederliefde is de basis waarop de relatie met je kinderen wordt gevormd. En moederliefde voor Rick en Sacha was er wel. In overvloed. Ik probeerde hen daarom zo min mogelijk met de last die ik op mijn schouders droeg op te zadelen, laat staan hoe emotioneel zwaar het voor mij was als je lief wegvalt en er geen familie in Nederland is om je pijn te helpen verzachten. Ook mijn moeder (toen 77) wilde ik mijn verdriet en problemen besparen. Ze had het al moeilijk genoeg met het verlies van mijn vader en een groeiende afhankelijkheid van mij. Jaarlijkse ziekenhuisopnames of medische onderzoeken waren voor haar al inspannend genoeg, en zeker omdat ik – als haar enig kind – 1.700 km verderop woon.

Mijn geld, dat ik jarenlang had gespaard, verdampte in een mum van tijd om in het levensonderhoud van beide kinderen te voorzien, de hypotheek en de erfbelasting over de geërfde – en in die tijd onverkoopbare – woning te betalen. Dat heeft ertoe geleid dat ik binnen een jaar vele duizenden euro's armer werd. Wat als ik dit bedrag niet op de spaarrekening had staan? Hoe was het dan met de kinderen afgelopen?

Ze waren slim genoeg om te begrijpen dat er een serieus probleem was. Ze hingen wanhopig aan mij, bang om mij als hun enige zekerheid te verliezen. De verlatingsangst om eveneens voorgoed van mij gescheiden te worden, heeft zijn tol geëist. Na langdurige depressies, veroorzaakt door verlies van beide ouders, is de rust pas na ontelbare intense gesprekken in hun leven teruggekeerd.

Zelf volledig uitgeput van het uitzoeken en regelen, verbaasd hoeveel instanties in Nederland hun zaken niet altijd op orde hebben, woest over bizar hoge tarieven van notarissen en andere professionals voor de afwikkeling van nalatenschappen, verrast over de bedragen die ik namens de kinderen in een kort tijdbestek aan erfbelasting moest



afdragen, ging ik me verdiepen in het erfrecht. Ik wilde alles snappen en de beste oplossingen voor ons uitpluizen. Meer dan ooit wilde ik orde, rust en zekerheid in ons leven terug.

Ik bezocht lezingen, las boeken en investeerde mijn resterende spaarcenten in seminars en diverse opleidingen. Het werd me steeds duidelijker dat niets is wat het lijkt en dat de zogenaamde zorgstaat niet (meer) bestaat. Daarop vertrouwen is risicovol. Om die reden is het van essentieel belang om verantwoordelijkheid te nemen en alle praktische en financiële zaken voor onze dierbaren zelf tijdig te regelen. Als we daarin tekortschieten, dan zijn ze aan hun lot overgelaten en worden zij in een periode van vaak intens veel verdriet ook nog eens voor de meest complexe zaken gesteld. Dat willen we ze toch niet aandoen?

Enkele jaren later realiseerde ik me dat het overlijden van mijn partner, hoe vreselijk het ook is, mij iets bijzonders heeft gebracht. Ik heb een prachtig mooi gezin gekregen – waar ik mijn hele leven lang naar verlangd heb – en mijn eigen zaken zodanig geregeld dat zij na mijn overlijden niet nog eens door zo'n hel moeten. Bovendien heb ik besloten om een andere wending aan mijn leven te geven: van de nood heb ik een deugd gemaakt en *AllesgeregeldNu* opgericht. Ik help nu anderen het geluk van het eigen gezin op de eerste plaats te zetten. Ik adviseer ze hoe ze ordelijk, zorgzaam en met liefde kunnen nalaten. Zoals alle ouders dat zouden moeten doen.

# Erfenis als een bron van ergernis en frustratie

Uit de verschillende onderzoeken blijkt dat slechts 8 procent<sup>6</sup> van de Nederlanders hun nalatenschap heeft geregeld. Van de overige 92 procent denkt meer dan de helft de zaken rondom de eigen erfenis goed op orde te hebben. Hoe komt dit? Denken mensen dat bij het aangaan van een geregistreerd partnerschap of trouwen alles als zodanig geregeld is, dat je er zelf niets meer voor hoeft te doen? Of is dit een defensieve ‘ontwijkingsmanoeuvre’, omdat mensen liever niet geconfronteerd willen worden met hun eigen sterfelijkheid? Wellicht is het een combinatie van beide.

Soms is de wil er wel. Uit het jaaroverzicht 2018 van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) lees ik ook dat steeds meer mensen testamenten opstellen. In het laatste kwartaal van het jaar is het het drukst. Zijn dit onze gebruikelijke goede voornemens voor het komende jaar? Waarschijnlijk, want in de loop van het eerste kwartaal is het enthousiasme meestal gedoofd en is het weer hetzelfde liedje. Uitstel blijft de boventoon voeren.

Regelmatig verschijnen er in kranten en tijdschriften berichten over onlangs overleden showbizzsterren, waar erfenissen tot veel ergernis, frustratie en ruzies leiden.

De partner van de overleden George Michael, Fadi Fawaz, haalde op Twitter uit naar de overleden ster in een reeks kwaadaardige berichten, zoals 'George, ik haat je', omdat hij niet als zijn erfgenaam was benoemd. Zijn erfenis zou slechts tussen zijn twee zussen en zeven goede vrienden worden verdeeld, hoewel Fadi Fawaz had verwacht dat ook hij op zijn minst een van zijn huizen zou erven. Erg pijnlijk, maar George heeft hem geen cent nagelaten.

Ook dramatisch is dat de nalatenschap van Prince drie jaar na zijn dood nog niet is geregeld. Omdat er diverse onbekende kinderen en familieleden de erfenis kwamen opeisen, heeft dat meer dan 45 miljoen dollar aan advocaatkosten opgesoupeerd, van de naar schatting 200 miljoen aan erfenis die hij heeft nagelaten. Omdat de helft naar de Amerikaanse belasting gaat, maken zijn erfgenamen zich zorgen of er nog iets te verdelen valt.

De grootste soulzangeres uit de geschiedenis van de muziek, Aretha Franklin, die naar schatting 70 miljoen euro waard was, heeft haar levenspartner – de inmiddels gepensioneerde brandweerman Willie Wilkerson – met lege handen achtergelaten.

Hans Breukhoven (Free Record Shop) is zelfs naar Engeland geëmigreerd om zijn geadopteerde dochter Constanza te kunnen onterven. Omdat het Britse erfrecht geen recht op het zogeheten *legitieme portie*<sup>7</sup> kent, dacht Hans op deze wijze zijn dochter haar recht op een deel van zijn erfenis te ontnemen. Maar het venijn zat in de kleine lettertjes. Omdat Hans niet de intentie had om altijd in Engeland te blijven, was zijn Britse testament niet van toepassing. Immers, een voorwaarde is permanent verblijf in Engeland. Heeft zijn notaris iets over het hoofd gezien, hem dat niet verteld of heeft Hans het niet goed begrepen?

Ook bij 'gewone' mensen kunnen de emoties bij erfgenamen hoog oplopen. Neem bijvoorbeeld het bizarre verhaal van mijn kapster: haar vader is 75 en heeft al zijn kinderen abrupt en zonder enige gêne onderfd en zijn vriendin van 35 als enige erfgenaam benoemd. En daar was niets aan te doen, want deze man is een volwassen vent die

zelfstandig beslissingen kan nemen en wijs genoeg om de gevolgen ervan te overzien.

Of het verhaal van een oude collega van mij die haar hele erfenis erdoorheen heeft gejaagd en nu niet meer in staat is de legitieme portie aan de buitenechtelijke zoon van haar overleden vader te betalen, die ineens onverwacht voor haar deur stond en zijn erfdeel opeiste.

Ook als planner en executeur van nalatenschappen word ik dagelijks geconfronteerd met allerlei erfenisperikelen. Ik maak geregeld nalatenschappen mee die de achterblijvers hoofdpijn bezorgen en hoor de nabestaanden telkens mopperen als ze hoge bedragen aan de staatskas moeten afdragen.

Ze zitten allemaal in hetzelfde schuitje: ze zijn druk bezig met carrière maken, zijn op latere leeftijd aan kinderen begonnen die nu in de puberteit zitten, en de zorg voor hun kwetsbare ouders neemt langzaam maar zeker toe. Naast een behoorlijk drukke baan werken zij zich dus drie slagen in de rondte om de zorg voor hun opgroeiende kinderen te combineren met de zorg voor hun hulpbehoevende ouders. Na het overlijden van hun ouders of een onverwacht overlijden van hun partner moeten ze ook nog eens de 'kluwen' van een onoverzichtelijke nalatenschap zien te ontrafelen (als die er al is).

En als kers op de taart: ze moeten gemiddeld 11 procent van het geërfde bedrag aan erfbelasting inleveren, waar ze trouwens ook nog een boete voor krijgen als ze het bedrag niet binnen de wettelijke termijn betalen.

Herken jij je hierin? Hoor je bij deze zogenaamde sandwichgeneratie, die ingeklemd zit tussen zorg voor ouder wordende ouders en opgroeiende kinderen?

Ervaar je de ergernis rondom de erfenis van je ouders? Hebben zij het goed geregeld?

Heb jij geregeld dat je partner en je kinderen na je overlijden zorgeloos verder kunnen en geen financiële problemen krijgen? Heb jij een

financiële buffer achter de hand zodat je partner doorlopende rekeningen kan betalen op het moment dat je salaris ‘wegvalt’ en de *overlijdensuitkering*<sup>8</sup> van je werkgever, de *Algemene nabestaandewet-uitkering* (Anw-uitkering)<sup>9</sup> en/of inkomen van je partner onvoldoende blijkt? Heb jij ervoor gezorgd dat je nabestaanden de geërfde bezittingen behouden en niet meer dan strikt noodzakelijk is met de fiscus afrekenen? Wil je dat de afwikkeling van je nalatenschap hen zo min mogelijk inspanning en geld kost? Of wacht hen hetzelfde lot dat mij en vele anderen heeft getroffen?

In dit boek laat ik zien wat slimmeriken en bemiddelden doen en wat jij niet doet, maar wel zou moeten doen. Ik laat je zien hoe ze alles vooraf tot in de puntjes verzorgen om de ergernissen rondom eigen erfenissen te voorkomen en geld in eigen zak te houden.

Families als Fentener van Vlissingen (SHV), Van der Vorm (Holland-Amerika Lijn), De Rijke (Kruidvat), Wessels (VolkerWessels), Zeeman en Blokker zijn zo ingenieus bezig dat ze *family offices* hebben opgezet met directies, fiscalisten, vermogens- en nalatenschapsplanners die alles met betrekking tot hun vermogen, erfenis, de fiscale optimalisatie en (goede doelen) stichtingen beheren. De familie Brenninkmeijer (C&A) bijvoorbeeld – veruit de rijkste familie van Nederland met een geschat vermogen van 21 tot 26 miljard euro – had zelfs een eigen bank, die de financiële dienstverlener was van de familie.<sup>10</sup>

Deze *family offices*<sup>11</sup> gaan niet voor niets als bezetenen van start als het alarmsignaal is afgegeven dat hun kapitaalkrachtige opdrachtgever op het sterfbed ligt, om ervoor te zorgen dat alles zorgvuldig en conform zijn wensen verloopt. Alles is er van tevoren op afgestemd om het gehele proces in goede banen te leiden, het vermogen te beschermen en in de familie te houden. Het lijkt wel *Silicon Valley*, *The City* en *Dynasty* in het klein.

Ik wil je met dit boek laten zien dat je een ander leven kunt krijgen, als je dat wilt: een leven van iemand die de spelregels snapt. Ik heb deze spelregels bij toeval ontdekt, door zelf behoorlijk veel te

verliezen. Ik geef ze graag aan je door zodat je problemen voor je nabestaanden, maar ook voor jezelf helpt voorkomen. Zie het als mijn 'schenking op papier' aan jou.

Misschien ben je iemand die vindt dat de Nederlandse staat verplicht is om voor je bejaarde ouders te zorgen, of je taak als ouder over te nemen als je er niet meer bent. Misschien ben je iemand die zichzelf niet vermogend vindt of denkt dat de wereld onderhand rot en oneerlijk is, of dat alles wat met erfenissen te maken heeft buiten jouw interessesfeer ligt. Want geld is niet alles.

Of ben je iemand die wel geïnteresseerd is om van mijn tips gebruik te maken, zodat je ouders hun angsten en stress over hun onvoorspelbare toekomst van zich af kunnen laten glijden, omdat jij hiervoor garant staat op het moment dat zij het zelf niet goed meer kunnen? Of wil je dat je partner en kinderen geen onzekerheid en frustraties ervaren als de tijd is gekomen om afscheid van ze te nemen? Als jij je hierdoor aangesproken voelt, dan is dit boek voor jou bedoeld.